

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Kirsten Vad

Tilsyn ved ph.d. Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til “Danskerens Dag-Vise”

ved Jon Tafdrup

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Digtet
- 3 Efterliv
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

Året 1864 indledtes i en dyb politisk og militær krise for det danske monarki. Helstatens grundlæggende problem – forholdet mellem kongeriget Danmark og hertugdømmerne Slesvig og Holsten – forblev uløst, og de forfatningsmæssige spændinger havde gennem længere tid bragt staten ud i en fastlåst situation. Trods forsøg fra de europæiske stormagter på at afværge en væbnet konflikt overskred preussiske og østrigske styrker Ejderen den 1. februar 1864. Den danske hær måtte den 5. februar opgive stillingen ved Dannevirke uden kamp og trak sig tilbage til Dybbøl, som faldt til preusserne den 18. april (Wendel-Hansen 2023, s. 47-54). I takt med krigens tiltagende nederlag offentliggjorde Grundtvig en række poetiske indlæg i aviser og pamfletter, der fungerede både som opfordring til samling og som trøst i en tid præget af national fortvivlelse.

Efter nederlaget ved Dybbøl blev der indgået våbenstilstand, og Storbritannien tog initiativ til en fredskonference i London med det formål at standse krigen og finde en politisk løsning. Forhandlingerne varede fra den 25. april til den 25. juni, men endte uden resultat. Under møderne blev der fremlagt forskellige modeller, men uenigheden viste sig uoverstigelig. Danmark nærede håb om britisk støtte, men måtte nøjes med diplomatiske erklæringer. Kort før konferencens afslutning afviste statsminister Monrad og kong Christian 9. stormagternes forslag om en grænse syd

for Slien, og da ingen magter længere var villige til at håndhæve Londontraktatens bestemmelser, blev krigshandlingerne genoptaget (Wendel-Hansen 2023, s. 55 f.; Glenthøj 2014, s. 394-398).

I august påbegyndtes så nye fredsforhandlinger i Wien, hvor der den 1. august blev indgået våbenhvile. Forhandlingerne kulminerede den 30. oktober 1864 med undertegnelsen af freden i Wien, hvorefter Danmark måtte afstå hele Slesvig, Holsten og Lauenborg til Preussen og Østrig. Hermed mistede landet omtrent en tredjedel af sit territorium og en sjettedel af sin befolkning (Glenthøj 2014, s. 423-429). Midt i denne nationale katastrofe udgav Grundtvig den 12. oktober sin sang "Danskerens Dag-Vise" i den nationalliberale avis *Fædrelandet*. Sangen søgte at styrke folkets åndelige modstandskraft og fastholde troen på danskhedens fortsatte eksistens.

2 Digtet

Med sine syv syvlinjede strofer søger Grundtvig at indgyde danskerne håb med udgangspunkt i ordsproget: 'Der kommer en dag efter denne' (jf. Grundtvig 1845, nr. 495). Grundtvig henvender sig til et folk i krise og spørger indledningsvis: "*Dansker-Folk!* hvor er du henne?" Spørgsmålet udtrykker tvivlen efter nederlaget, men svaret er håbefuldt, for folket lever endnu i hjertets skjulte suk og "Liv har end det danske Folk!" (strofe 1). Kun den, der selv føler sorgen, kan forstå dette suk, og ud af smerten kan der opstå sang, "den *danske Folkesang*" (strofe 2). I strofe 3 samles håbet om en ny begyndelse, hvor mørket vender sig til lys, og sorgen til sang på modersmålet. Grundtvig beskriver herefter, hvordan danskerfolket vender tilbage til sin oprindelse – til moderen som symbol på en forestående genfødsel af det folkelige fællesskab (strofe 4). Danmark fremstilles som en "Helte-Moder", livets kilde, mens digteren er hendes "Patte-Broder", der betaler sin skyld med sang og trøst (strofe 5). Den sande helt er den, der elsker og ærer sin moder, kalder hende Danebod med henvisning til sagnet om, hvordan Gorm den Gamles dronning Thyra lod forsvarsvolden Dannevirke bygge (strofe 6). I afslutningen anråbes dannekvinden, der i sin smerte føder en ny tid – den dag, hvor folket genfødes og møder sejren med hjerteglæde (strofe 7).

3 Efterliv

Sangen blev året efter udgivelsen optaget i *Et Hundrede Danske Sange*, udgivet af Grundtvigs kapellan i Vartov, Kristian Køster, med titlen "Der kommer Dag efter denne!", hvor strofe 5 er udeladt. Kort efter Grundtvigs død blev den desuden trykt i samlingen *Nordiske fædrelandssange og folkesange*, udgivet i 1873 af grundtvigianerne og højskolefolkene Christoffer Bågø og Jens Nørregaard.

4 Anvendt litteratur

- Bågø, Christoffer & Jens Nørregaard (1873) *Nordiske fædrelandssange og folkesange*. København.
- Glenthøj, Rasmus (2014) *1864 – Sønner af de Slagne*. København.

Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København.

- Køster, Kristian udg. (1865) *Et Hundrede Danske Sange*. København.
- Wendel-Hansen, Jens Lei (2023) *De træer, de drypper endnu. 1864 i dansk politik*. København.